

Wana Wiljandi arvamused ja ettepanekud. AD 2024

Olles tutvunud Viljandi linna üldplaneeringu 2040+ lähteseisukohtade tööversiooniga veebruarist 2024 ja Viljandi linna üldplaneeringu 2040+ keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi eelnõuga septembrist 2023, soovib MTÜ Wana Wiljandi öelda alljärgnevat:

Jätke Viljandi Viljandiks!

Meie põhitähelepanu on suunatud eeskätt Viljandi vana- ja kesklinna, samuti Uueveski ja praeguste nimedega Kivistiku ja Järveääre linnaosadele, sest just need moodustavad Viljandi ajaloolise südame.

Murega lugesime, et Viljandi linnas on kaitse all vaid üksikud vanad puud. Viimastel aastatel on kogu Eestis hoogu võtnud puudelangetamise epideemia. Meid ei lohuta, et samamoodi, looduse suhtes jõhkralt, käitutakse näiteks ka Rakveres ja Haapsalus, meie maailma keskpunkt on meie Viljandi!

Soovime, et lisaks Viljandi maastikukaitsealale ja üksikutele puudele – kolm põlispuud Posti tänaval, viis põlistamme Oru tänaval, tammed aadressidel Lossi 7 ja Tartu 15 – oleks Viljandis eraldi kaitse all palju rohkem puud.

Soovime, et kunagi enam ei korduks Viljandis samasugune tragöödia, nagu leidis aset 2021. aasta suvel Uuel tänaval, kus linlaste rohkele vastuseisule vaatamata lasi linnavalitsus hävitada tammedest, pärnadest ja vahtratest koosnenud allee lihtsalt sellepärast, et ehitajal oli nii mugavam ja töö tellijal ehk linnavalitsusel natukene odavam.

Kõnealune Uue tänava allee koosnes täies elujõus puudest. Lageraie kesklinnas, miljööväärtuslikul alal oli kummaline jõudemonstratsioon. Oleme jätkuvalt mures teetööde toimumise ja maa-aluste trasside paigaldamise pärast Lembitu puiesteel, kus puude tüvesi ei kaitsta, nende najale pannakse suvalist rasketehnikat, samuti kaevatakse väga puude lähedalt, justkui neid ja nende juuri meelega kahjustades, et hiljem saaks öelda, et haiged puud on ohtlikud ja need võib maha võtta.

Meie soovime, et Viljandis ei langeks poolsalaja järgmised alleed, kaoks pargid ja haljasalad. Soovime, et kindlasti võetaks kohaliku kaitse alla Maramaa puiestee tammed ja Lembitu puiestee pärnad, samuti Uueveski poe kõrval kasvav pärnaallee.

Uueveskil harvendatakse pidevalt männikut: võetakse maha väidetavalt haigeid puud, kuid asemele midagi ei istutata. Miks? Terves linnas tuleks parke ja rohealasid mitte hävitada, vaid neid heaperemehelikult ja vastutustundega hooldada. Uueveski basseinid tuleks lõpuks ometi korda teha, sellest võiks taas saada muinasjutuline, Viljandi järve rannale lausa konkurentsi pakkuv puhkepaik!

Üksikobjektidena tuleks kaitse alla võtta neli 1904. aastal Turu platsile istutatud tamme, tänase aadressiga asuvad nad kindral Laidoneri platsil ja saavad tänavu 120-aastaseks. Kaitstavate objektidena tuleks vaadelda kõiki meie pargipuud, nad üle loendada ja neid vajadusel ka hooldada. Samuti ei tohiks talvel pargipuud soolalume hunnikutega üle kuhjata, nagu meil viimastel aastatel kombeks on kujunenud.

Linna üldises haljastuses soovitame tulevikus kasutada valdavalt meie kliima puud ja põõsaid ning lõpetada võõraste eksootiliste liikide massiline sissevedu. Rohkem sireleid meie kaunisse linna tagasi!

Elu kesklinna tagasi!

Peaksime palju rohkem hoolima oma inimestest: ka vanadest inimestest ja jalakäijatest üldse. Praegu on Viljandi linnaruum selgelt jalakäijavaenulik, neil ei ole turvaline ja nad ei ole oodatud. Väga palju on olukordi, kus jalakäija peab seiklema parkivate autode vahel, sest eraldi jalgteed polegi. Näiteks Baptistikirikusse, mis on meie linna üks kontserdipaikadest, pole võimalik minna teisiti kui ainult üle muru.

Juhime tähelepanu, et Viljandi on täna ainus hansalinn maailmas, kus pole jalakäijate tänavat. Teeme

ettepaneku hiljemalt aastaks 2040 muuta Tartu tänava lõik Tallinna tänavast Lossi tänavani jalakäijate tänavaks. Loomulikult peavad autoga ligi pääsema need, kes seal elavad, kuid sel tänavalõigul ei tohiks lubada mitte mingisugust parkimist. See tagaks, et suurte vaateakendega ärid saaksid jälle hoo sisse – praegu on vaateaknad blokeeritud autodest ja nende taga istuvad oma kabinetides kontoriinimesed.

Kuni nõukogude okupatsiooniaja lõpuni pidas Viljandi kesklinn mingil imekombel, küll lagunedes, veel vastu. Üleminekuajal tärkas inimestes lootus, et nüüd ometi läheb kõik paremaks, kuid juhtus vastupidi – just Eesti Vabariigi ajal on Viljandi nägu ära moonutatud, elu kesklinnast ja Viljandi ajaloolistelt tuiksoontelt, Lossi ja Tartu tänavatelt, välja tõrjutud. Muinsuskaitsealale on kerkinud hooneid, mis siia mitte kuidagi ei kõlba. Aru(saama)tu on ka purskkaevude liivaga täitmine.

Ebaõnnestunud Arkaadia Aeda tuleks ikkagi elu sisse saada. Seal võiks olla kohvikuid ja käsitööpoekesi, sarnaselt Tallinna Telliskivi või Tartu Aparaaditehasele. Linnas võiks olla palju rohkem taimi ja lilli ning mis küll elementaarne, aga kahjuks veel mitte iseenesestmõistetav: linn puhtaks!

Eraldi tuleks üle vaadata parkimise kord Viljandi vana- ja kesklinnas. Viljandi vajab jalutuskäigu kaugusele vanalinnast, korralikku parkimismaja, paari maa-aluse ja maapealse korrusega. Igale poole ei ole vaja autoga treppi sõita, vanalinna alal võiks üldse autoga liigelda vaid sealsed elanikud, invaliidid ja taksod. Ka kesklinnas tuleks parkimisala piirata, praegu on tavaline, et tänaväärse maja elanikud ise ei saagi endale kaupa tellida või taksot kutsuda, sest maja esine on kinni pargitud võrastest autodest. Selliste majade puhul peaks vähemalt ukseesine parkimiskoht olema mõeldud vaid selle maja elanikele. Juhime tähelepanu, et Viljandi kesklinnas on 19. saj. lõpu ja 20. saj. alguse hoonestus, mis nüüd vaid osaliselt jääb kaitsevööndisse. Tänavate tõstmisega on nõukogude kultuurikihile vabas Eestis lisatud veelgi ballasti ja paljude majade keldriaknad ja trepidki jäävad täna juba osaliselt või üleni maa alla. Selline tänavapindade tõstmine on nõukogulik rudiment ja pole põhjendatud, sest kahjustab hooneid! Teistes samasuguse hoonestusega linnades (näiteks Cēsis) on pöördutud tagasi normaalkõrguste juurde ja jäetud sõidutee ja kõnnitee samale tasapinnale.

Viljandi linn võiks oma linna heaks palju rohkem ära teha

1988. aastal valminud telesaates rääkis rahvakunstnik Rein Malmsten: „On Eestimaal üks väike linn. Ta asub ühe ilusa järve ääres. Järvelt vaadates paistab veetorn, kirikutorn ja punased lossivaremed, mis eriti talvel on imeilus päikesepaistelise ilmaga. Ta on vaikne, aga kodune. Niisugune linn, mis annab sulle aega mõelda. Iseenda, elu, ilma asjade üle. Ei ole seda päratut ruttamist, trügimist, see teeb selle linna väga armsaks.

Kummaline: kui ma esimest korda sellesse väikesesse järveäärsesse linna tulin, oli talvine aeg, päikesepaisteline külm ilm, puud olid üleni lumised ja korstendest tõusis valge suits otse sirge joonena üles selgesse taevasse. Ja kummaline vaikus. Ma mõtlesin, et sellega ei harju ma kunagi ära. Ja kui ma siin olin pikemat aega elanud, siis ei harjunud ma enam Tallinnaga ära. See rahu siin mulle nii väga sobis.

See on nüüd see hea pool, aga ma arvan, et Viljandi linn võiks oma linna heaks palju rohkem ära teha. Ma kujutaksin seda linna ette mingi kohutavalt kauni piltpostkaardina, milleks oleks võimalik teda muuta, kui temas kord, puhtus ja hoolitsus oleks vastaval tasemel. Jah, ma saan aru, siimaani niisugustele asjadele ei ole meie riigis erilist tähelepanu pööratud, seda enam veel kui ta on niinimetatud väike provintsilinnake, mille tähtsus üldises elus ei ole kuigivõrd suur olnud, aga ma loodan, et ajad muutuvad ja on kõvasti muutumas ja et niisugustele asjadele hakatakse rohkem tähelepanu pöörama. Säärane väikene linnake – võiks nagu pühademunakene olla!“

Kõike seda oleks saanud, jõudnud, aga pole tehtud, 30 aastat oleme tühja passinud! Aga pole ju ka hilja – tehkem Viljandist Rein Malmsteni 100. sünniaastapäevaks pühademuna!

Viljandi järv

Viljandi järvest on kirjutanud kirjanik Nikolai Baturin, kes oli sündinud Tarvastus ja kelle esimeste

lapsepõlvemälestuste hulka kuulus lähenemine Viljandile Viiratsi mäelt, vaadates linna üle järve. Oma lapsepõlve Viljandist on kirjanik kirjutanud romaanis „Kartlik Nikas, lõvilakkade kammija“.

John Pori eestindatud, läti helilooja Alfreds Vintersi laul Gauja (Koiva) paadimees on Eestis saanud Viljandi paadimehena nii tuntuks, et arvataksegi see meie laul olevat. Kõik tänu imelisele Viljandi järvele, mida on ülistatud alati.

Tundub uskumatu, et vaba Eesti 30 aastaga pole linnavõim Viljandi järve suhtes käitunud väärikalt. See järv on meie linna visiitkaart, meie au ja uhkus. Meie peaksime teda teenima, käituma heaperemehelikult. Samamoodi, heaperemehelikult ja hoolitsevalt tuleks kohelda ka seda miljööväärtuslikku ala, mis jääb järve kaldale, ka tänavaid, mis viivad järve äärest üles linna.

Meie toetame kahel käel arhitekt Aate-Heli Õuna ettepanekut Supeluse tänava remondiks. See on ajalooline Viljandi tänav, mis ühendas järveäärt linnaga, kuid tänapäeval on ta jäetud unarusse ja on osaliselt vaid jalgrada üles märke, pimedas ka valgustamata. Tänav sellele lõigule võiks rajada Trepimäega sarnase trepi, mis moodustaks linnaruumis trepitänavate ansambli.

Viljandi järv on olnud armastatud ka eesti kunstnike poolt. Teda on maalinud Konrad Mägi, Juhan Muks, Erich Pehap ja paljud teised. Nad on teda kujutanud erinevatel aastaaegadel, pole tema ilust kunagi tüdinanud. Jäägu siis need vaated ka looduses ikka sama „igavateks“ edasi. Fantaasiat arendada ja inimvõimeid proovile panna võib teiste veesilmade kallastel ja kallal, mida Viljandi ja tema ümbrus pakub.

Viljandi järve äärde oleks aga vaja Rannahotelli laadset ehitist, mis tegutseks aastaringi. Meie legendaarsele järvele ja elule selle ümber tuleb anda uus hingamine, kuid seda tuleb teha järvest lugu pidades ja loodust kahjustamata. Viljandi peab saama uuesti kuurortlinnaks!

Ja lossimäed

Meil on veel üks mure: legendaarsed Viljandi lossimäed koos ordulossi varemetega. Oleme näinud ja kuulnud plaane ja projekte, kus soovitakse neid muuta väidetavalt turistidele atraktiivsemaks. Räägitakse erinevatest atraktsioonidest, vaateplatvormidest kuni kõisraudteeni ja vajadusest teha uusi teid ja radu, mida oleks parem nii lapsevankri kui kotsakingaga läbida. Siinkohal me mitte ei palu, vaid nõuame: Viljandi lossivaremed peavad säilitama oma autentsuse!

Sellest on mööduas poolteist sajandit, mil parun Oswald von Ungern-Sternberg seni prüghunnikuna seisnud ala pargiks lasi kujundada. Meie esiemad ja -isad on käinud jalutamas selles pargis, me oleme seal ise käinud väikeste lastena ja oma väikeste lastega. Me oleme siin viibinud armunutena, suudeldes Mensenkampffi sillal, meie kõigi albumites on pildid rippsilla juures, meie vanemate vanematest, meist lastena ja lastega. Meie lapsed on siin suusatanud ja oma eakaid sõpru oleme toetanud siia tülles, kuid meil pole kunagi tulnud pähe ketserlikku mõtet seda näilisena metsikuna tunduvat parki muuta, sest just sellisena on ta meile võluv, asendamatu ja ainuomane.

Võib-olla küll saaks Viljandi ordulossi varemeid senisest paremini eksponeerida, kuid sel juhul soovitame taas pilgud pöörata lõuna poole. Cēsisis ja Siguldas on seda soovitud ja suudetud: eksponeerida ajalugu nii, et me mälestist ja mälestusi ei kahjusta, vaid neile veelgi väärtust lisame.

Viljandi eriline argipäev

Viljandi on pika ajalooga väärikas linn ja me näeksime tulevikus siin heameelega just ajaloost huvitatud turiste ja neid, kes otsivad ilu ja vaikust ning soovivad rännata ajas tagasi. Mõned mõnusad hotellid meil juba on. Vaja oleks vanalinna ja järve äärde veel rohkem (suvel ka tänava-)kohvikuid, rohkem elavat ja erinevat muusikat ja laulu.

Meil pole mõtet võistelda linnadega, kus on meri või ooperipäevad. Oma festivale on Viljandis aga küll ja neid tuleb kindlasti veel. Viljandi võib meelitada puhkama ja looma neid, kes otsivad privaatsust ja rahu. Siinne võlu võiks olla, et aeg seisab paigal ja iga päev on eriline, pühapäeva-moodi argipäev!

Kõikide uuenduste ja moodsa ehk ajaliku ja hetkelise jaoks on maailmas ja ka tänapäeva Viljandis ruumi küllalt. Linna saab laiuti arendada, teha uusi trikiparke ja kasvõi maa-aluseid vaaterattaid, kui

tahate, äärealadele. Jätke palun ajalooline Viljandi Viljandiks ka tulevatele põlvedele.

Viljandis, 28. märtsil 2024

MTÜ Wana Wiljandi:

Pille Juurik

Jaanika Kressa

Kalli Kuhi

Anželika Tšibizova

Ülo Alo Võsar